

DIE WOORD VAN GOD AS LEWENDE, KRAGTIGE EN TWEESNYDENDE SWAARD

- 'N STUDIE VAN HEBREËRS 4:12-13 BINNE DIE KONTEKS VAN DIE HELE
HEBREËRS

J.C. Coetzee

Departement Nuwe Testament, PU vir CHO

ABSTRACT

Within the wider scope of interdisciplinary studies on The Power of the Word of God this article gives a New Testament perspective on the theme through an exegetical study of Hebrews 4:12-13 within its broader context.

Whilst this pericope is often used as a proof-text (*locum probantium*) for the divine authority of Scriptures this study starts on the assumption that this is not the primary focus of the text. It is assumed that the text is primarily concerned with the effective power of God's Word in the lives of men, especially in the lives of members of God's people.

Four hypotheses are stated at the beginning and are exegetically tested in the article: (i) In the whole Bible Hebrews 4:12-13 is one of the clearest and most compact expressions of the dynamic power of the Word of God. (ii) Hebrews 4:12-13 is indeed a cornerstone in the message of this sermon to "the Hebrews". (iii) Although various Biblical passages seemingly have strong parallels on the matter of the power of the Word Hebrews 4:12-13 proves to have a singular emphasis, namely of the living, powerful and the decisively penetrating power of JUDGE of the deepest heart of man. (iv) Hebrews 4:12-13 within its context gives an important portrait of the most intimate relation between the Word of God and the God of the Word.

Hoers 53(3) 1988

1. INLEIDEND

Hierdie studie val binne die kader van 'n breër interdisiplinêre ondersoek na "Die Krag van die Woord". Dit wil vanuit die gesigshoek van die Nuwe-Testamentiese Wetenskap, besonderlik die Eksegese van die Nuwe Testament, 'n bydrae lewer.

Dit kan nie bewtyfel word nie dat juis die uitspraak in Hebreërs 4:12-13 'n besondere bydrae behoort te lewer tot 'n interdisiplinêre, gelowig-teologiese besinning oor die tema "Die Krag van die Woord". Daarvoor is deeglike eksegese vanuit die Grieks van die Nuwe Testament egter onontbeerlik. Al te dikwels word belangrike, soms selfs ingrypende, gevolgtrekkings uit hierdie twee verse sonder behoorlike eksegese getrek. Die ingrypendendste hiervan raak veral gevolgtrekkings rakende die GESAG van die SKRIF.

In hierdie verband moet dit ondubbelsinnig vasstaan dat die skrywer hiervan onomwonde as geloofsvoorveronderstelling, as geloofsapriori aanvaar dat die Bybel, en al ses en sestig boeke daarvan, die geïnspireerde en onfeilbare Woord van God is en daarom geïnspireerde en onfeilbare goddelike GESAG het, gehad het en altyd sal hê.

MAAR - hierom gaan dit nie in ons onderwerp nie; en dit gaan inderdaad ook nie in Hebreërs 4:12-13 primêr hierom nie! Die oorkoepelende tema van hierdie bundel het dit inderdaad NIE primêr om die GESAG nie, maar om die DINAMIESE KRAG van God se Woord. En sô is dit inderdaad ook in Hebreërs 4:12-13: ter sake en ter sprake is primêr nie die GESAG (die eksousia) van die Woord nie, maar ter sprake is primêr die effektiewe KRAG (dunamis) en die ENERGIEKE (ENERGES) werking van God se Woord.

Hebreërs 4:12-13 is nie die enigste uitspraak van die Nuwe-Testamentiese Skrifte wat direk ter sake is by ons onderwerp nie. Daar is trouens vele parallele en/of vergelykbare Skrifuitsprake in die Nuwe Testament. Die mees direkte en belangrikste hiervan - buite Hebreërs 3-4 wat as direkte konteks geag en hanteer word - is die volgende: Hebreërs 1:1; Romeine 1:16-17; 1 Tessalonisense 2:13 en 1 Petrus 1:22-25; Openbaring 3:9 (vgl. Bylaag I).

Dit is van belang om op hierdie stadium op te merk dat die kategorië waarin Hebreërs 4:12-13 die Woord in sy kragtige werking beskryf dus nie beperk is tot die Hebreërprediker nie, maar in duidelike terme ook by Paulus, by Petrus, en by Johannes aanwesig is.

2. HIPOTEESES EN/OF BASIESE STELLINGS

Vier basiese stellings of hipoteses word vir hierdie artikel gestel:

2.1 Hebreërs 4:12-13 bevat ongetwyfeld een van die mees direkte en tegelyk een van die mees saamgedronge uitsprake oor "die krag van die Woord" in die hele Bybel.

Dit is asof die spreekwoord "waar die hart van vol is, loop die mond van oor" hier letterlik waarheid geword het. Daarom - so meen aangetoon te word - dra elke woord hier besondere gewig.

2.2 Hebreërs 4:12-13 is inderdaad 'n sluitsteen in die betoog van Hebreërs 3 en 4.

Hierdie verse mag nie as terloopse tussenwerpsels - soos sommige meen - hanteer word nie. Inteendeel, dié verse moet as ernstig en van grondliggende belang hanteer word. Dit geld veral drie fasette:

- die ernstige betoog;
- die dringende waarskuwings;
- die diepgaande geloofsappélle.

Hierdie "sluitsteen"-karakter raak sowel Hebreërs 3:1-4:11 as 4:14-16.

2.3 Die beskrywing van "die KRAG van die WOORD" word in Hebreërs 4:12-13 baie opvallend met 'n ander aksent as in sterk parallelle Nuwe-Testamentiese gedeeltes hanteer.

In byvoorbeeld Romeine 1:16-17, 1 Tessalonisense 2:13 en 1 Petrus 1:22-2:5 (vgl. Bylaag I) word die positief-verlossende krag van die Woord sterk geskets. Genoemde gedeeltes spreek van die vreugdevolle en troosvolle goeie boodskap van die krag van die Woord van God en van

sy kragtige verlossende werking. By alle besonder opvallende ooreenkomste, val die verskil in Hebreërs 4:12-13 in des te skerper fokus: hier gaan dit immers om die OORDELENDE en desnoods VEROORDELENDE KRAG van die Woord!

2.4 Vierdens lewer Hebreërs 4:12-13 uiters belangrike getuienis oor die intieme band wat daar is, en wat deur die gelowiges vasgehou moet word, tussen DIE WOORD van GOD en DIE GOD van die WOORD.

Hieroor was daar, en is daar, tans so 'n worsteling dat die lig van Hebreërs 4:12-13 van aktuele belangrikheid is.

3. DIE PLEK VAN HEBREËRS 4:12-13 BINNE DIE BREËR STRUKTUUR VAN HEBREËRS

3.1 Dat Hebreërs 4:12-13 binne 'n breër verband verstaan moet word

Hebreërs 4:12-13 is ongetwyfeld van die mees geliefde uitsprake in die Bybel om veelal bulte verband aangehaal te word as bewysplek (locum probantium) vir die gesag van die Skrif. Dit is ook, wéér buite verband, geliefde "gevluelede woorde" in koerante en tydskrifte om 'n "Christelike" geur of kleur aan die blad te verleen.

In die heel breë gesproke, kan die kerk van ons Here Jesus Christus ongelukkig nie onskuldig 'n vinger net na buite wys nie. Die dogmageskiedenis lewer daarvoor net te veel getuienis van wangebruik van Bybelse teksverse buite hulle kontekstuele verband, veral om sekere dogmatiese standpunte sogenaamd te "bewys".

Die onderhawige teksverse, Hebreërs 4:12-13, is hiervan 'n sprekende voorbeeld - vergelyk die opmerkings in die Inleiding hierbo.

Daarom is dit van onmisbare belangrikheid om Hebreërs 4:12-13 éérs binne sy breëre en dan binne sy nadere konteks te plaas.

Die belangrikheid hiervan is opnuut tydens die Jaarkongres van die Societas Novi Testamenti Studiorum wat aan die einde van Augustus en die begin van September 1987 in Göttingen, Wes-Duitsland plaasgevind

het, beklemtoon, juis deur die studiekomitee wat spesifiek met Hebreërs besig is. Dit is beklemtoon dat 'n geskrif wat so heg verweef is soos Hebreërs soveel te meer van die eksegeet vereis om erns te maak met die direkte én die breëre konteks van 'n segging - ek self het, met voile akkoord, juis Hebreërs 4:12-13 as sprekende voorbeeld genoem.

In sy insiggewende artikel oor Hebreërs 4:14-16 maak Schenk (1980:244) die belangrike stelling: "Man kann textlinguistisch nicht sagen den 'Text' Hebr. 4.14-16, weil dies im Sinne der Textdefinition eben kein Text sondern nur ein zur Probe entnommenes Segment ist. Inwieweit ist der vor 4.14 voranstehende Text des Hebr. zur Klärung wichtig? ... Die voranstehenden Sätze gehören also zum Text als solchem per definitionem von vornherein dazu und nicht erst in zweiter linie."

Ons moet dus Hebreërs 4:12-13 binne sy breëre en sy engere konteks in perspektief plaas, voordat ons die twee verse in detail behandel.

3.2 Die formele bou van die preek

Aangesien daar oorweldigende ooreenstemming onder eksegete bestaan sover dit die formele struktuur van Hebreërs betref, word die volgende oorsig van die formele strukturele bou sonder nadere beredenering gebied:

(a) 1:1-4: Inleidende preekfondament

(b) 1:5-10:18: EXPLICATIO (Indikatief)

- met gereelde kort applicationes (Imperatiewe)

- * Die fokus val in hierdie gedeelte primêr op die Indikatiewe, dit is: op wat ons in Christus reeds beërf het.

(c) 10:19-13:19: APPLICATIO (Imperatief)

- met telkens kort teruggrype op die Explicatio.

- * Die fokus val in hierdie gedeelte primêr op die Imperatiewe,

dit is: op wat ons, uit die beërfde genade, geroepe is om te doen.

(d) 13:20-21: PREEKSLOT

(e) 13:22-25: Die slot van die begeleidende brief by die preek.

Die verse Hebreërs 4:12-13 val dus pertinent binne die meer eksplikatiewe, verklarende of indikatiwiese gedeelte van die Hebreërpreek.

Tog is dit ook weer van belang om daarop te let dat vele eksegete wat 'n nadere struktuurontleding bied, waaronder Montefiore (1964:31) in aansluiting by Vanhoye (1973) en Van Oyen (1954, "Inhoud" en p.72), juis by Hebreërs 4:12-13 'n besliste snit maak.

Vir die doeleindes van hierdie studie is veral twee aspekte, gesien vanuit die formele strukturele hoek, van belang:

1. Die uitspraak van Hebreërs 4:12-13 is primêr 'n "indikatiwiese" uitspraak. Maar in die lig van die feit dat die Hebreërprediker telkens van sy "explicatio", deurdring na die Geesgedronge "applicatio", mag die "imperatiwiese" implikasies van hierdie Skrifstelling nie misken word nie.
2. Sodra eksegete binne die bogenoemde breë strukturele indeling nadere verdelinge maak, sny hulle bykans konsekvent tussen Hebreërs 4:13 (14) en die volgende. Resente publikasies, soos die van Kistemaker, S.J. (1984) en Smith, R.H. (1984), bevestig hierdie nelging.

Ons twee verse lê dus bo twyfel sentraal in die argument van die Hebreërpreek, en dit wel hetsy (a) as afsluitende konklusie by die voorafgaande; hetsy (b) as brug of skarnier tussen die voorafgaande en wat nou sal volg.

3.3 Die gedagtestruktuur van die preek¹

3.3.1 'n Drie-dimensionele preek²

Hebreërs kan beskryf word as 'n drie-dimensionele preek waarin die dimensies van die hede, die verlede en die toekoms mekaar gedurig afwissel en steeds ook in die nouste interrelasie hanteer word.

Die fokus is uitdruklik op die hede met die imperatief aan die kerk om te volhard in die geloof te midde van verdrukking van buite en die gevaar van verslapping van binne.

Hierdie bemoedigende vermaning (paraklētis-Hebreërs 13:22) word gefundeer vanuit die verlede; vanuit die indikatief van God se heilsdade wat Hy reeds gedoen het. Hierdie verlede het in Jesus Christus sy volkome deurbraak gemaak. In Hóm het die Ou Bedeling - wat in sigself goed was! - se beloftes van God (sy Woord vir die toekoms) heerlike vervulling gevind. Daarom mág die gelowige in sy stryd in die hede met volle versekerdheid volhard!

Die fundering vanuit die verlede, die reeds vervulde beloftes in Christus, om in die hede te bly volhard word egter ook gemotiveer met 'n uitsig op die toekoms: Die troue God van die verbond wat in Christus sy "ou" beloftes vervul het, het ook weer en finaal (Heb 1:1) in Christus, sy Seun "gespreek" (sy Woord gegee). Dit bevat beloftes wat nog veel heerliker is as die van die Ou Bedeling. Daarom moet die gelowiges in die geloof: "Hy wat dit beloop het, is getrou" (Heb 10:23), volhard en op die beloftewoord van God "die oog gevestig hou op Jesus" (Heb 12:1-2), en dit in die besef dat dieselfde beloftewoord ook sê: "Vreeslik is dit om te val in die hande van die lewende God" (Heb 10:31).

¹ Vir die preekkarakter van Hebreërs, eerder as dat dit 'n brief is, vergelyk die beredenering van Vanhoye (1973:5-8).

² Vir 'n grafiese voorstelling hiervan en bespreking vanuit 'n ander hoek, vergelyk Coetzee (1985:25-26)

Hierdie drie-dimensionele karakter van die gedagteopbou van Hebreërs moet by die eksegetiese evaluering van Hebreërs 4:12-13 deeglik in ag geneem word.

3.3.2 Drie beheersende Ou-Testamentiese motiewe in die gedagteopbou van Hebreërs

Dit is bekend en onbestrede dat Hebreërs besonder sterk aansluit by en terugspeel op die Ou Testament.

Veral drie Ou-Testamentiese motiewe beklee 'n beheersende plek in die gedagteopbou van Hebreërs:

1. DIE SKEPPINGSMOTIEF
Vergelyk byvoorbeeld Hebreërs 1:1-4; 2:4-5; 11:3; 12:25-29.
2. DIE EKSODUSMOTIEF OF DIE UITTOG-INTOGMOTIEF
Vergelyk byvoorbeeld Hebreërs 3-4; 10:34-39; 11:8-16; 11:22-31; 12:18-25.
3. DIE KULTIESE MOTIEF
Vergelyk byvoorbeeld Hebreërs 2:17-18; 3:1; 4:14 tot 10:18; 13:10-15.

Uit hierdie oorsig blyk dat, in die breë gesproke, al drie motiewe verspreid oor die geheel van Hebreërs voorkom. In die volgende punt sal egter aangetoon word dat elk van die drie in bepaalde gedeeltes die beheersende is.

Vir evaluering van Hebreërs 4:12-13 sal dit belangrik wees om rekening te hou met hierdie drie sentrale motiewe.

3.3.3 'n Breë oorsig oor die gedagtestruktuur van Hebreërs

Hebreërs is 'n ontsaglik ryk en komplekse geskrif. Dit is daarom nie verrassend dat kommentare op Hebreërs nie altyd presies ooreenstem oor sy strukturele opset nie. Daar is egter oorwegend wel ooreenstemming oor die basiese struktuurpatroon.

Die "Breë oorsig" wat aangebied word, sal dus nie radikaal verskil van die oorwegende ooreenstemmigheid van kommentare nie. Dit sal egter basiese aksente lê wat nie uitdruklik in kommentare beklemtoon is nie.³

Die punte waarom dit wesentlik gaan, is, kernagtig gestel, die volgende:

- **Eerstens:** van die pas aangeduide drie beheersende Ou-Testamentiese motiewe in die gedagteopbou van Hebreërs geniet in meeste kommentare die kultiese motief die oorwig van beklemtoning. Die eksodusmotief (uittog-intog) ontvang wel erkenning, maar meestal na my oortuiging nie genoegsaam nie. Die skeppingsmotief val egter oorwegend bykans buite die aandagsveld.
- **Tweedens:** binne die Christologie wat onbestrede 'n sentrale plek in Hebreërs bekleed, ontvang Jesus die Seun se hoëpriesterskap meestal bykans alle aandag. In hierdie proses word Hebreërs se verkondiging van die Seun Jesus Christus as Koning en die Seun Jesus as Apostel-profeet meestal onderbeklemtoon.

³ Tydens die Jaarkongres van die Societas Novi Testamenti Studiorum (vergeelyk 3.1) is "die breë oorsig" voorgelê aan die Seminaargroep oor Hebreërs. Verskeie leidende spesialiste op Hebreërs het besondere belangstelling getoon, en het spontaan versoek dat hulle verdere studieresultate van die skrywer hiervan graag wil ontvang. Hieronder is daar prof. Eduard Lohse, voorsitter van die SNTS én van die Hebreërseminaargroep; prof. James Swetnam van die Pontificational Biblicia Tradition in Rome; prof. H. Riesenfeld van Uppsala; prof. John Panagopoulos van die Universiteit van Atene.

Uiteraard is die bedoeling nie om die genoemde Hebreërkenners as outoriteite ten gunste van die hierop volgende "Breë oorsig" aan te haal nie. Hulle het op genoemde kongres net hulle besondere en voortgesette belangstelling daarin betuig.

OORSIG

- DEEL I: SKEPPINGSMOTIEWE -met klem op die SEUN as KONING - 1:1 - 2:18
1. Die inleidende preekfondament:⁴ - 1:1
- Die SEUN
- * Deur Wie God FINAAL GESPREEK HET (sy volle Woord gegee het);
 - ** deur (dia = dui weg waarlangs) Wie God alles gemaak het;
 - *** Wat alle dinge dra (onderhou; instandhou) deur die WOORD (rōma) van sy krag;
 - **** Wat as Erfgenaam van alles aangestel is;
 - ***** Wat op grond van sy voltooide reinigingswerk (versoeningswerk) van God geërf het om Koning bo en oor almal en alles te wees
2. Die Seun is radikaal groter as die ENGELE - 1:5-2:18

⁴ By hierdie eerste onderafdeling word meer besonderhede as by latere afdelings gebied omdat die prediker hier op heel pregnante manier sentrale temas - belangrik ook vir hierdie studie - aan die orde stel.

DEEL II: EKSODUSMOTIEWE (UITTOG en INTOG)⁶

- met klem op die SEUN, JESUS CHRISTUS
as APOSTEL-PROFEET - 3:1-4:13

1. Christus is as Apostel-Seun groter as
MOSES - 3:1-15

- Moses getrou In (en) Gods huis

- Christus as Seun getrou OOR (epi)
Gods huis

- dit is die volk van God.

2. Die Iēsous (Jesus) is as Apostel-Verlosser
groter as die Ou-Testamentiese Iēsous
(Josua)⁶

- 3:16-4:13
(of :16-4:11)⁷

DEEL III: KULTIESE MOTIEWE - met klem op JESUS,

⁶ Käsemann (1959) het ten opsigte van hierdie sentrale motief in Hebreërs pragtige grepe gemaak. Dat hy sy "Untersuchung zum Hebräerbrief" betitel het as "Das wandernde Gottesvolk" is 'n treffer in die beste akademiese sin van die woord. Die opskrif van Käsemann se eerste hoofdeel lui: "A. Die Wanderschaft des Gottesvolk als Grundmotiv des Hebräerbriefes." Hiermee word volmondig saamgestem as - soos ek wel meen - Käsemann daarmee bedoel een wesentlike grondmotief.

⁶ Dit is besonder opvallend hoedat toonaangewende kommentatore, ten minste in hulle inhoudsontledings die "groter as Josua" weglaat, indien nie ignoreer nie - vergelyk by wyse van voorbeelde Michel (1966:89), Bruce (1964:LXIII), Hewitt (1973:47), Kent (1974:28-29).

⁷ Die gedagtastrukturele verdeling by 4:13 óf 4:11 is juis 'n punt van beredenering in hierdie artikel.

die SEUN van GOD as GROOT HOËPRIESTER - 4:14-10:18
(of 4:12-10:18)

1. Jesus die Seun van God is as Hoëpriester,
groter as Aäron en wel volgens die
orde van Melgisedek. - 4:14
(of 4:12)-7:28
2. Jesus is Middelaar van 'n beter verbond as
die Ou Verbond met sy baie offers. - 8:1-10:18

DEEL IV: DIE APPLICATIO of GROOT PARANESE

- deurgaans uitgedruk in terme van die drie
sentrale motiewe - 10:19-13:19
- Preekslot - 13:20-21
- Briefslot¹ - 13:22-25

4. 'N ONTLEDING VAN DIE GEDAGTEOPBOU VAN HEBREËRS 4:12-13

Uit die gedagteopbouontleding het die sleutelplek en/of skarnierrol van Hebreërs 4:12-13 reeds as probleem na vore gekom. Ook die interpretasie van die verse self is daarvolgens nie minder problematies nie, sou hulle óf as 'n sluitstuk by Hebreërs 3-4, óf as 'n openingstuk by 4:14-10:18, óf as 'n skarnier wat na beide kante toe uitreik, beskou of bevind word, het dit implikasies van belang vir die evaluering en interpretering van afsonderlike woorde en/of uitdrukkings in die verse, en dus ook van die verse self.

Vervolgens word daarom eers 'n voorlopige sig op die opbou van die verse en 'n identifisering van die belangrikste samestellende elemente gedoen, waarna die verse in hulle nadere en breëre kontekste besien sal word.

¹ Vergelyk onder punt 3.2

4.1 'n Visuele weergawe in getranskribeerde Grieks

(Heb 4:12): ZŌN gar ho logos tou theou

kai ENERGĒS

kai TOMŌTEROS huper pasan machairan distomon

kai DIŪKNOUMENOS achri merismou

- psuchēs kai pneumatos,

- harmōn te kai meulōn,

kai KRITIKOS - enthumēseōn kai ennoiōn kardias.

(Heb 4:13)

kai OUK estin ktisis AFANĒS enōpion autou,

panta de GUMNA

kai TETRACHĒLISMENA tois ofthalmois autou,

- pros hon hēmin ho logos!

4.2 'n Visuele weergawe in Afrikaans

(12) Want LEWEND (is) die Woord van God

en KRAGTIG (ENERGIEK)

en SNYDENDER (SKERPER) as enige tweesnydende swaard,

en DEURDRINGEND tot by die skeiding

- van siel en gees

- en van gewigte en murg

en OORDEELSWAARDIG OOR

die bedoeling en gedagtes van die hart.

(13) EN ONSIGBAAR is GEEN skepsel voor sy aangesig nie.

Maar NAAK

en met OOPGEREKTE NEK is alles vir sy oë.

- Tot Hóm is ons verant-woord-ing!

**4.3 Identifisering van die belangrikste samestellende elemente van
Hebreërs 4:12-13**

4.3.1 Die onderwerp van vers 12 is ho logos tou theou, "die Woord van God". Dit is semanties gesproke ook onmiskenbaar die handelende.

4.3.2 Vyf kwalifikasies van die Woord van God word aan die onderwerp verbind. Die Woord is naamlik:

1. lewend - zōn (teenwoordige deelwoord); en
2. kragtig (energiek) - energōs (byvoeglike naamwoord); en
3. snydender (skerper) - tomōteros (byvoeglike naamwoord in die vergelykende trap); en
4. deurdringend - diiknoumenos (teenwoordige deelwoord); en
5. oordeelsvaardig - kritikos (byvoeglike naamwoord).

Op die vyf elemente sal later teruggekom word.

4.3.3 Die onderwerp van vers 13 is ktisis, "skepsel", of binne die konteks, dan, "geen skepsel". Hier is die sintaktiese onderwerp egter nie die handelende nie, maar die behandelde: die Woord van God (of God self?) sien en deurskou elke geskape ding.

4.3.4 Drie kwalifikasies word in vers 13 ten opsigte van elke skepsel gegee:

1. nie onsigbaar - ouk afanōs (byvoeglike naamwoord)
2. naak - gumna (byvoeglike naamwoord)
3. met oopgerekte nek - tetrachēlismēna (passiewe perfectum deelwoord).

4.3.5 Hierdie drie kwalifikasies van elke skepsel is nie sommer in die algemeen geldend nie. Dit geld alleen en juis "voor sy aangesig" (enōpion autou) "vir sy oë" (tols afthalmois autou).

4.3.6 Die kort perikoop eindig met 'n frase wat, hoewel nie heeltemal asyndeties nie, tog elipties en as't ware by wyse van belangrike naskrif bygevoeg is:

"tot hom is ons verant-woord-ing!"

- pros hon hēmin ho logos!

4.4 'n Voorlopige oorweging van die kardinale uitspraak in 4:13: die **SUBJEKTIVERENDE KARAKTER** van die "krag van die Woord"

4.4.1 'n Opvallende opening en slot

Of Hebreërs 4:13 (met 4:12) die slot van Hebreërs 3:1 en die voorafgaande, óf die inleiding van Hebreërs 4:14 en die volgende is, of 'n dubbele doel as 'n skarnier tussen die twee dien, word hier ooggelaat.

Dit is by aanskoue van die gedagteopbou van Hebreërs 4:12-13 buitengewoon opvallend dat die perikoop open met "... ho logos tou thou ..." en eindig met "... ho logos".

'n Kort woordeksegetiese verantwoording binne breër konteks sal later gegee word. Ter sake vir die oomblik is dat dit duidelik in Hebreërs 4:12-13 nie om die gesag (eksousia) nie, maar om die krag (dunamis, energela - hier die byvoeglike naamwoord, energēs) van die logos, die Woord, gaan.

Of logos in 12a en in 13d dieselfde beteken, is nie hier ter sake nie. Ter sake is dat ons 'n duidelike ringskomposisie in die "oppervlakstruktuur" het: die perikoop beginnende en eindigende met ho logos.

4.4.2 Die **SUBJEKTIVERENDE KARAKTER** van die "krag van die Woord" in Hebreërs 4:12-13

Dit is baie belangrik om daarop ag te gee dat die pregnante uitspraak (uitsprake) van Hebreërs 4:12-13 NIE primêr op die **OBJEKTIEWE GESAG** van die Woord ingestel is nie.

Dit is uit eksegetiese studie eerder duidelik dat die Hebreërprediker sowel homself as sy lesers met hierdie kort en kragtige perikoop wil instel op:

DIE SUBJEKTIVERENDE KRAG VAN GOD SE WOORD.

Hierdie stelling en die wyse waarop dit geformuleer is, is natuurlik gedronge en sterk gelade. Dit vereis daarom nadere toeligting.

Hiermee word - ten minste - bedoel:

1. Dogmatiese vrae, oor die geïnspireerde, onfeilbare en feillose, Goddelike gesag van die Bybel, van al die Heilige Skrifte, wat later in die Kerk akuut geword het, mag nie sommer so ingelees word in hierdie Skrifwoord nie. Die konteks - die nadere en breëre - moet in ag geneem word.
2. Uit die uitspraak self, eksegeties ernstig geneem (vergelyk punt 4.3.3) en gesien in sy breër konteks (soos reeds behandel en nog aan die orde sal kom), is dit duidelik dat dit vir die Hebreërprediker primêr daarom gaan dat hy met hierdie Skrifwoord elke mens, en besonderlik elke lid van die volk van God, in die Naam van "die God van krag" persoonlik wil aanspraak.
3. Die uitdrukking wil ook onder woorde bring dat die GODSWOORD vir géén skepsel (ouk eatin ktlais) iets VRYBLYWEND kan of mag wees nie. Binne die konteks van Hebreërs 3 en 4 beteken dit dubbel sterk dat die Godswoord nóóit vir enige lid van die volk van God iets vryblywend kan of mag wees nie!
4. Die uitspraak sê daarmee ook: Wanneer God praat, eis Hy onvoorwaardelik 'n voluit persoonlike antwoord, gedronge deur die krag van sy Woord. Hierdie antwoord VRA Hy nie, Hy EIS dit; en Hy eis die antwoord nie móre of oormóre of eendag nie. Hy eis op sy Woord (logos) 'n antwoord (logos) VANDAG! (Vergelyk die refrein van 3:7, 3:13, 3:15, 4:7a en 4:7b.)

5. 'N KORT WOORDEKSEGETIES-HERMENEUTIESE ONDERSOEK OP
HEBREËRS 4:12-13 IN VERHOUDING TOT VERAL HEBREËRS
3:1-4:11 EN HEBREËRS 4:14-16

5.1 'n Opvallende kenmerk

'n Opvallende kenmerk van Hebreërs 4:12-13 is die feit dat die vyf kwalifikasies van die Woord (vergelyk 4.1 en 4.2) in hoogs uitsonderlike terme beskryf word (in een geval in 'n meer voorkomende term, maar dié dan met uitsonderlike konnotasie in verband met die Woord):

- (i) Zōn: lewend. As teenwoordige deelwoord van zaō is dit nie seldsaam nie, maar as kwalifisering by "die Woord" met die besondere konnotasie waarin dit hier aan "die Woord" verbind is, is dit wel redelik uitsonderlik.

Dit is welbekend dat Johannes sowel in sy Evangelie as in sy Eerste Brief Logos volledig gepersonifiseerd as Christologiese titel gebruik en die motief van zōē/zaō ten nouste daaraan koppel - vergelyk die kardinale uitsprake van Johannes 1:1-4 en 1 Johannes 1:1-3.⁹

Hier in Hebreërs 4:12 gaan dit egter duidelik nie om die persoon van Jesus Christus, die "Johannese" mensgeworde Woord (Joh 1:14; 1 Joh 1:1) nie, maar daarom dat die spreke Gods LEWEND, en dit reddend én veroordelend, is. Ook moet daarop gelet word dat dit nie hier primêr gaan om die leweWEKKENDE of leweSKEPPENDE werking van die Woord as spreke Gods nie.

Daarom kan nie met Van Oyen (1954:67) saamgestel word wanneer hy verklaar: "Het Woord Gods wordt levend genoemd, een menigmaal voorkomende Bijbelse gedachte (Deut 32:47; Joh 6:63; Hand 7:38; 1 Pet 1:23)", nie. Die voorbeelde wat hy noem het naamlik op een na te

⁹ Vergelyk Coetzee, 1972:48-66, en die uitvoerige doktorsale tesis van Van der Watt, 1986:1-1013, veral p.59-102, en die bronneverwysings daarby.

doen met die leweskeppe karakter van die Woord van God, en nie met die beoordelende karakter daarvan nie.

Die naaste parallel bly 1 Petrus 1:23 - maar dan éers wanneer dit binne die konteks van 1 Petrus 1:22-25 (vergeelyk Bylaag I), en selfs die breëre konteks van 1 Petrus 1:13-2:3 gelees word, wat die gehoorsaamheidseisende en dus beoordelende karakter van die Woord ook beklemtoon.

(ii) **Energēs**, "kragtig", "energiek", "werksaam", kom volgens die konkordansie van Schmoller (1953:170) net drie maal in die Nuwe Testament voor. In beide ander gevalle (1 Kor 16:9 en Fil 6) is dit egter in 'n ander verband.

(iii) Die ander drie kwalifikasies vir die Woord in Hebreërs 4:12, naamlik **tomōteros** "snydender", "skerper", **dilknoumenos**, "deurdringend", **kritikos**, "oordeelsvaardig", is al drie hapax legomena (slegs een maal voorkomende) uitdrukkings in die Nuwe Testament. Dit is te meer opvallend dat in Hebreërs 4:12 twee van die drie kwalifikasies van die skepsele wat voor die swaard van die Woord gestel word, óók hapax legomena in die Nuwe Testament is: ook **afanēs** - "onsigbaar" - en **tetrachēlismena** - "met oopgerekte nek" - kom in die Nuwe Testament net hier voor.

Die belangrikheid hiervan is dit: die Hebreërprediker wil klaarblyklik die erns van sy Godgegewe appél, wat op Hebreërs 3:1-4:11 rus, en vooruit reik na 4:14 e.v., by sy lesers inskerp by wyse van hoogs ongewone terme wat hy as wesenlike kwalifikasies van Gods Woord kies.

Dit bring egter, as uiters belangrike eksegeties-hermeneutiese vereiste, mee dat NIE simplisties net na woordherhalings gekyk moet word nie, maar dat die oë vir ander begrippe en motiewe, ooreenstemmend of teenstellend, skerp oop moet wees. Daarom word vervolgens 'n skematiese beeld gegee van kernbegrippe in Hebreërs 3 en 4 rondom die spreke Gods en die menslike, veral lede van die Godsvolk, se antwoord daarop.

5.2 Nader ondersoek van die kernelemente van Hebreërs 4:12-13 in samehang met Hebreërs 3:1-4:11 en Hebreërs 4:14-16

Vanselfsprekend is dié kernelement van Hebreërs 4:12-13 die uitdrukking "die Woord van God" - ho logos tou theou. Die aard en werksaamheid van die Woord word op 'n verskeidenheid maniere gekwalifiseer - vergelyk die ontledings in 4.1 en 4.2 hierbo.

Eksegete is dit oorwegend eens dat ho logos hier nie gelyk gestel mag word aan die besondere Johannese Logos as Christologiese titel vir die Seun van God nie. Dit word dus nie nou beredeneer nie. Dit gaan hier duidelik om die openbarende spreke Gods tot sy skepsele en besonderlik tot sy verbondsvolk.

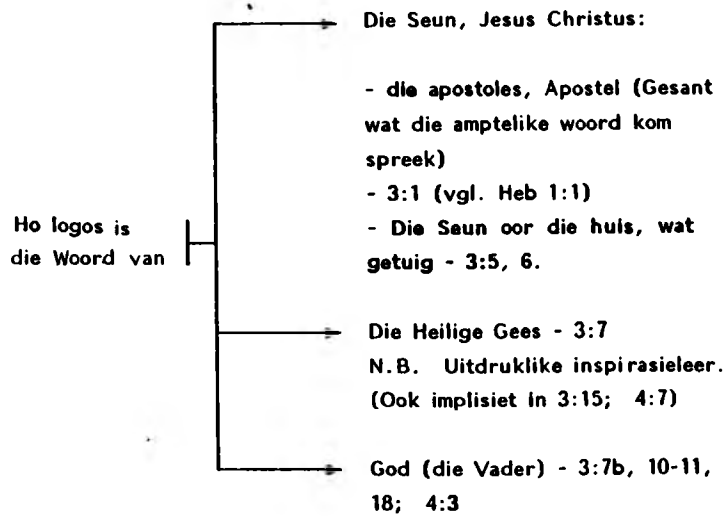
Twee aspekte verdien ons aandag:

- (a) Wie se logos is dit? Na wie verwys die tou theou ("van God")?
- (b) Watter lig werp die breër verband van 3:1-4:11 en 4:14-16 op die seldsame kwalifiserende benamings (vergelyk 5.1 hierbo) vir die Woord?

(a) Wie se logos (Woord) is dit?

Hebreërs 4:12 sê tou theou, maar na Wie word daarmee verwys?

Die breëre verband werp interessante, en baie belangrike lig hierop:

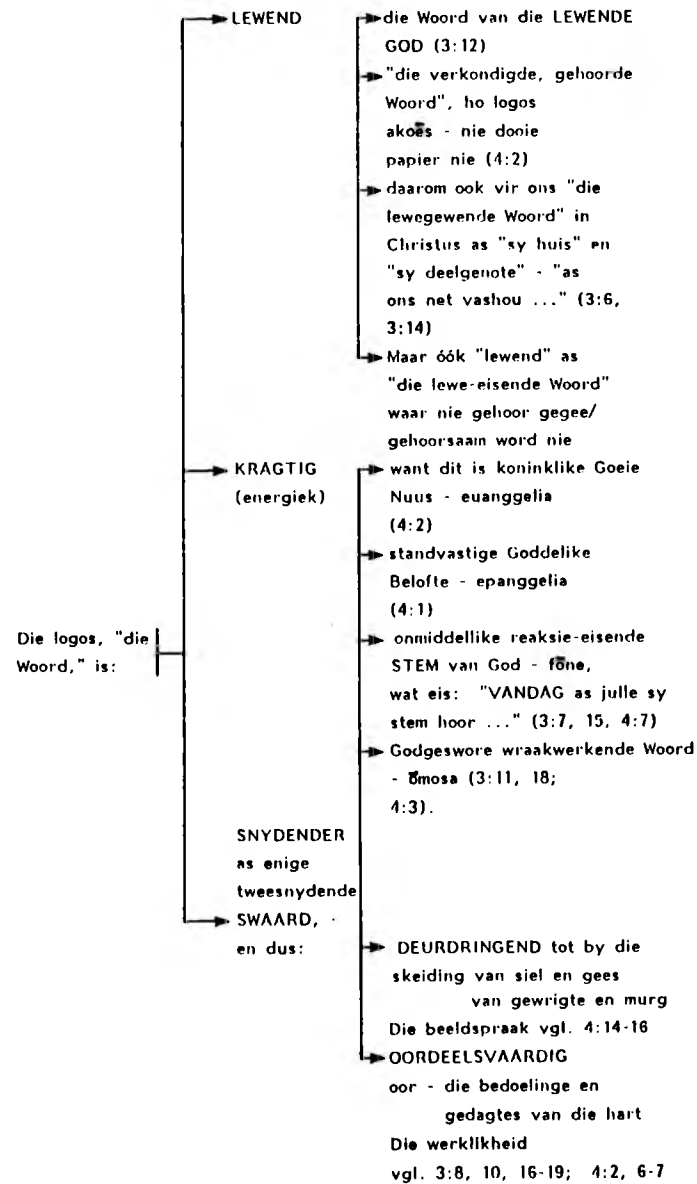

As uiters belangrike bevinding moet gestel word: Dit is duidelik dat die subjek van "die Woord" in Hebreërs 4:12 trinitaries verstaan moet word. Dit gaan om die spreke Gods, Vader én Seun én Heilige Gees gelyklik en in volle harmonie!

(b) Die seldsame kwalifiserende benamings vir die logos (Woord)
in die lig van Hebreërs 3:1 - 4:11 en 4:14-16

Hoewel vyf kwalifiserende begrippe in aposisie by ho logos tou theou, "die Woord van God" staan, is die eerste drie, naamlik "lewend", "kragtig" en "snydender" ("skerper") neweskikkend, en die laaste twee eintlik onderskikkend, nader verklarend by "snydender".

Die volgende skematiese beeld met die lig wat die breër verband bied, kan gegee word:

6. KONKLUDERENDE OPMERKINGS

Belangrike punte van kommentaar by, en afleidings uit, bostaande studie is nodig.

1. Op 'n primêr dogmatiese punt, maar juis een wat ernstige behoefte het aan gedeë eksegetiese verantwoording: Wanneer die Hebreërprediker hier as 'n besondere kwalifikasie van die Woord sê dat dit as synde skerper as enige tweesnydende swaard kan deurdring tot by "die skeiding van siel en gees", dan het dit hoegenaamd niks te make met latere dogmatiese diskussies rondom die vraag na digotomie of trigotomie in die wese van die mens nie.

Die sterk parallelismes met "van gewrigte en murg" en "van bedoelings en gedagtes van die hart" toon onmiskenbaar dat die skrywer hiermee wil onderstreep dat die Woord van God, en dus die God van die Woord, magtig is om in sy kennis van ons deur te dring tot dáár waar 'n mens nie meer kan onderskei nie.¹⁰

2. Die "DEURDRINGEND(E)" karakter van die Woord bly vanweë sy "beeldspraakvorm" tog by eksegete sekere probleme wakker hou: gaan dit om die effektiewe swaard in Hellenisties/Romeinse arena's, of gaan dit om die Ou-Testamentiese offermes (offerswaard)?

Michel (1960:200-201) is enersyds dubbelslagtig en andersyds baie duidelik: "Man darf wegen des distomos nicht an ein Opfer-oder Schlachtmesser denken (trotz Gen 22:6 und 10), obwohl das Bild des Opfertieres, dessen Hals zurückgebogen ist (tetrachällsmenos), in folgenden gefunden werden kann."

Die direk opvolgende perikoop asook die groot geheel tot by 10:18 bevestig dat dit binne konteks MOET gaan om die skerp offermes. Binne die konteks gesien, neem 4:12-13 dus 'n skarnierfunksie tussen 3:1-4:11 en 4:14 e.v. in.

3. DIE KONTEKSTUELE SENTRALITEIT VAN DIE KRAG VAN GOD SE WOORD IN HEBREËRS STAAN VAS.

¹⁰ Vergelyk Montefiore, 1964:88; Grosheide, 1955:118.

4. Hierdie "krag van God se Woord" blyk inderdaad nie neutraal te wees nie:

Gepaardgaande daarmee, en onlosmaaklik verbonde daaraan, is naamlik die TWEESYDIGE KARAKTER van die VERBOND wat in Hebreërs 4:12-13 VARSNUUT OOPGEDEK word.

Hebreërs 4:12-13, gelees binne sy breër verband, spel naamlik die twee dele van die verbond so helder uit:

- a. Die heerlike beloftes van verbondseëninge, wat in Gods Naam betroubaar is, BINNE DIE EIS VAN GEHOORSAAMHEID AAN DIE KRAGTIGE WOORD VAN GOD.
- b. Die verskriklike beloftes van verbondswraak, wat óók in Gods Naam betroubaar is oor diegene wat aan sy Woord ongehoorsaam is.

Hebreërs 3 en 4 is vir hierdie tweeledige karakter van die belofte-aspek van God se spreke (van sy Woord) 'n kerngedeelte. Vir addisionele getuienis hiervan kan na Hebreërs 2 en Hebreërs 10:26-39 (daar is ook ander uitsprake in Hebreërs) verwys word.

5. Die intieme verhouding wat daar tussen die WOORD van God en die mens se gehoorsame antWOORD daarop moet wees, kom in Hebreërs 4:12-13 direk na vore: "Die Woord van God is ... oordeelsvaardig (kritikos) oor die bedoelinge en gedagtes van die hart (kardia)." Dit is egter net 'n saamtrekking van die hele argumentasie van die Hebreërprediker in 3:1 - 4:11. In hierdie verband beklee die begrip "hart" (kardia) 'n besondere plek in verhouding tot die spreke Gods.

Logos, "woord", self kom drie maal in Hebreërs 3-4 voor, maar daarnaas kom ook verskeie ander terme vir die Godspraak herhaaldelik voor, waaronder *rēma*, *legeln* en *fōnē* die belangrikste is. Van die mens, van die volk van God, die gelowiges word geëis *akouein* (om te hoor), *akouē* (gehoorsaamheid) en nie *apelthein* (om ongehoorsaam te wees) nie.

Juis in hierdie verband kom die hart, die *kardia*, so sentraal ter sake: die ware hoor van die lewende, kragtige en snydende Woord van God geskied NIE - maar net - deur die ORE nie, maar deur die

HART. Die mens, selfs die lede van die volk van God, mag miskien God se Woord, sy spreke, sy stem, "hoor" met die ore, maar dit is alleen met 'n HART wat NIE VERHARD is nie, dat die Woord waarlik geHÖÖRsaam kan en moet word - verglyk naas Hebreërs 4:12 ook 3:7-8; 3:10; 3:12; 3:15 binne hulle konteks.

Eers wanneer die mens se HART LUISTER EN DAAROM VERANDER, is die lewende, kragtige en snydende Woord tot redding GEHOOR!

6. Vanuit die subjektiverende karakter van die krag van die Woord (vergelyk punt 4.4) vloei in Hebreërs vanselfsprekend voort dat die volk van God (plaaslik, die gemeente) die woord moet bring, en moet "toesien" (blepete) "dat daar nie ... 'n bese of ongelowige hart is ... nie" (3:12). Daarvoor moet die gelowiges mekaar gedurig vermanend-bemoedigend (parakaleite - 3:13) oproep: "vandag as julle sy stem hoor, verhard julle harte nie".
7. Die kwalifikasies in 4:13 by "elke skepsel" (vgl. punt 4.3), naamlik "nie onsigbaar", "naak" en veral "met oopgerekte nek" gryp beslis vooruit op Hebreërs 4:14 en volgende waar die Ou-Testamentiese kultiese motiewe aan die orde kom (vgl. punt 3.3.3).

Hering (1970:33-34) is besonder skerp in sy afwysing van interpretasies van tetrachōlismena wat die betekenis van die werkwoord na die kultiese vlak wil "oordwing". Hierdie hapax legomenon in die Nuwe Testament het in die sekulêre Grieks-Romeinse wêreld van daardie tyd primêr een of ander nekgreep in die stoeikryt aangedui. Hierdie verwysingsvlak van trachōllzō in die heidense Grieks-Romeinse wêreld van die tyd staan vas, maar Hering lewer geen bewys dat die Hebreërprediker dit nie kon of wou gebruik binne 'n kultiese raamwerk nie.

Dit is inteendeel kontekstueel gesien vanselfsprekend: direk-voorafgaande in vers 12 word die Woord 'n "tweesnydende swaard" genoem, wat ten minste aan 'n vorm van slagting laat dink.

In punt 6(2) is ook reeds daarop gewys dat in die direk opvolgende perikoop en die daarop volgende pertinent oorgegaan word na die kultiese motiewe van hoëpriesterskap en offers.

Onder andere, by erkenning van die stoeigreepmoontlikheid, gee die volgende voorkeur aan die kultiese interpretasie: Van Oyen (1954:70-71), Bruce (1964:83), Michel (1966:203), Hewitt (1973:90-91), Andriessen en Lenglet (1971:77), Rienecker (1956:525).

Laasgenoemde stel kernagtig "... blosslegen (eig. den Hals des Opfertieres beim Opfer zurückbiegen)". En Van Oyen (1954:70) gee die betekenis en die geïmpliseerde toepassing pragtig weer: "Het 'geopend voor de ogen' roept het beeld op van de offerdier, waarvan de hals achterwaarts gebogen is om de dodelijke steek te ontvangen. Zo ligt het meest kwetsbare aan ons open voor Gods ogen. En wij liggen weerloos, evenals het offerdier, dat gebonden is en prijsgegeven aan hem, aan wie het is overgeleverd. Dit Woord moet ons treffen zoals het slachtmes het dier treft, tenzij ..."

- Hiermee (en die woordspeling word bedoel) gee die Hebreërskrywer 'n harttreffende skerppunt aan hierdie skarniermoment van sy preek!
8. Vanuit Hebreërs 4:12-13 en sy konteks geld egter 'n baie belangrike onderskeid wat in die kerklik-tugtende hantering van moontlike "verleides", "verhardes", "vermoedides", "on gehoorsames", deeglik raakgesien moet word. Die gelowiges word wel pertinent opgeroep om op mekaar ag te gee (blepete - 3:12) en mekaar vermanend-bemoedigend aan te spreek (parakaleite - 3:13) MAAR - die Woord van God ALLEEN is KRITIKOS. Die Woord van God en daarmee die God van die Woord alleen is oordeelsvaardig! En - finalitêr geld by God self:

PROS HON HĒMIN HO LOGOS.
TOT HOM IS VIR ONS DIE VERANTWOORDING.

Andriessen en Lenglet (1971:77) vat dit pragtig saam: "Tegenover dat woord van God (begin v.12) zal van onze kant een (ant)woord moeten komen (eind v.13)."

SLOT

Die "basiese stellings" onder punt 2 behoort hiermee as eksegeties bevestigd beskou te word. Hebreërs 4:12-13 is nie net maar nog 'n teks naas baie ander oor die gesag van die Bybel nie. Dit verwoord Gods lewende stem wat absolute aanspraak maak op die diepste hart en gewete, en wat sonder uitstel, vandag, van elke gelowige antwoord eis.

BYLAAG I

(Die vertaalde weergawe is waar nodig geag die van J.C.C.)

1. Hebreërs 1:1: "Nadat God baiekeer en op baie maniere in die ou tyd gespreek het (lalāsas) tot die vaders deur die profete, het Hy in hierdie laaste dae tot ons gespreek (elalōsen) deur die Seun."
2. Romeine 1:16: "Want ek skaam my nie vir die evangelie nie, want dit is 'n krag van God (dunamis theou) tot redding vir elkeen wat glo."
3. 1 Tessalonisense 2:13: "Daarom dank ons God ook sonder ophou dat, toe julle die Woord van God wat julle gehoor het (logon akoēs .. tou theou) en ontvang het, julle dit aangeneem het, nie as die woord van mense nie (ou logon anthrōpōn), maar soos dit is, waarlik die Woord van God (alēthōs logon theou), wat ook WERKSAAM is in julle wat glo (hos kai energeitai en humin).
4. 1 Petrus 1:22-25: "Noudat julle in gehoorsaamheid aan die waarheid (en tōi hupakoōi tēs alētheias) ... want julle is weergebore nie uit (of: deur) verganklike saad nie, maar DEUR (VIA) die ONVERGANKLIKE, LEWENDE EN BLYWENDE WOORD VAN GOD (afhartou dia logou zōntos theou kai menontos).
5. Openbaring 3:10: "Omdat jy die Woord van volharding bewaar het, sal Ek jou ook bewaar ..."

BIBLIOGRAFIE

(Alleen bronne waarna direk verwys is, word vermeld)

ANDRIESEN, P. & LENGLET, A. 1971. De brief van de Hebreëen. Vertaald en toegelid. Roermond : Roman en zonen.

BRUCE, F.F. 1964. Commentary on the Epistle to the Hebrews. (The New London Commentary on the New Testament.) London : Marshall, Morgan and Scott.

COETZEE, J.C. 1972. Life (eternal life) in John's writings and the Qumran Scrolls. *Neotestamentica*, 6:48-66.

COETZEE, J.C. 1985. Drie weselike elemente van egte prediking - Indikatief, Imperatief en Belofte. (In Van der Walt, Jan J., red. God aan die woord. Potchefstroom : Departement Diakoniologie, PU vir CHO. p.17-28.)

GROSHEIDE, F.W. 1955. De Brief aan de Hebreëen en de Brief van Jakobus. (Commentaar op het Nieuwe Testament.) Kampen : Kok.

HÉRING, J. 1970. The Epistle to the Hebrews. (Vertaal deur A.W. Heathcote en P.J. Allcock. Oorspronklik: 1954). London : Epworth.

HEWITT, T. 1973. The Epistle to the Hebrews. An Introduction and Commentary. (The Tyndale New Testament Commentaries.) London : Tyndale Press.

KÄSEMANN, E. 1959. Das wandernde Gottesvolk. Eine Untersuchung zum Hebräerbrief. Göttingen : Vandenhoeck und Ruprecht.

KENT, H.A. 1972. The Epistle to the Hebrews. A Commentary. Grand Rapids : Baker Book House.

KISTEMAKER, S.J. 1984. Exposition of the Epistle to the Hebrews. (New Testament Commentary.) Grand Rapids : Baker Book house.

MICHEL, O. 1966. Der Brief an die Hebräer. (Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament.) Göttingen : Vanderhoeck und Ruprecht.

MONTEFIORE, H.W. 1964. A Commentary on the Epistle to the Hebrews. (Black's New Testament Commentaries.) London : Adam and Charles Black.

RIENECKER, F. 1952. Sprachlicher Schlüssel zum Griechischen Neuen Testament. Giessen-Basel : Brummer-Verlag.

SCHENK, W. 1980. Hebräerbrief 4.14-16. Textlinguistik als Kommentierungsprinzip. (New Testament Studies, Vol. XXVI.) Cambridge : Cambridge University Press.

SCHMOLLER, A. 1953. Handkonkordanz zum Griechischen Neuen Testament (Text nach Nestle). Stuttgart : Privileg. Württ. Bibelanstalt.

SMITH, R.H. 1984. Hebrews. (Augsburg Commentary on the New Testament.) Minneapolis : Augsburg.

VAN DER WATT, J.G. 1986. Ewige lewe in die Evangelie volgens Johannes. Doktorale Proefskrif. Pretoria. Universiteit van Pretoria (ongepubliseerd).

VANHOYE, A. 1973. Door het voorhangsel heen. Commentaar op de brief aan de Hebreëen. Boxtel : Katholieke Bijbelstichting.

VAN OYEN, H. 1954. Christus de Hogepriester. De Brief aan de Hebreëen. (De Prediking van het Nieuwe Testament. Een Theologische Commentaar.) Nijkerk : Callenbach N.V.